



ՀՀ պետական բյուջեի համառոտ ուղեցույց

ՔԱՂԱՔԱՑՈՒ ԲՅՈՒՋԵ 2025

Բովանդակություն

Տնտեսական
հեռանկարներ

04

Պաշտպանություն

12

Տնտեսական
հարաբերություններ

19

Պետական բյուջեի
եկամուտներ

06

Կրթություն

13

Պետական բյուջեի
պակասուրդ

21

Պետական բյուջեի
ծախսերը

08

Առողջապահություն

15

Արցախից բռնի
տեղահանվածներին
աջակցություն

24

Սոցիալական
պաշտպանություն

10

Հասարակական կարգ,
անվտանգություն, դատա-
կան գործունեություն

17

Բյուջետային և տնտեսա-
կան տերմինների ուղեցույց

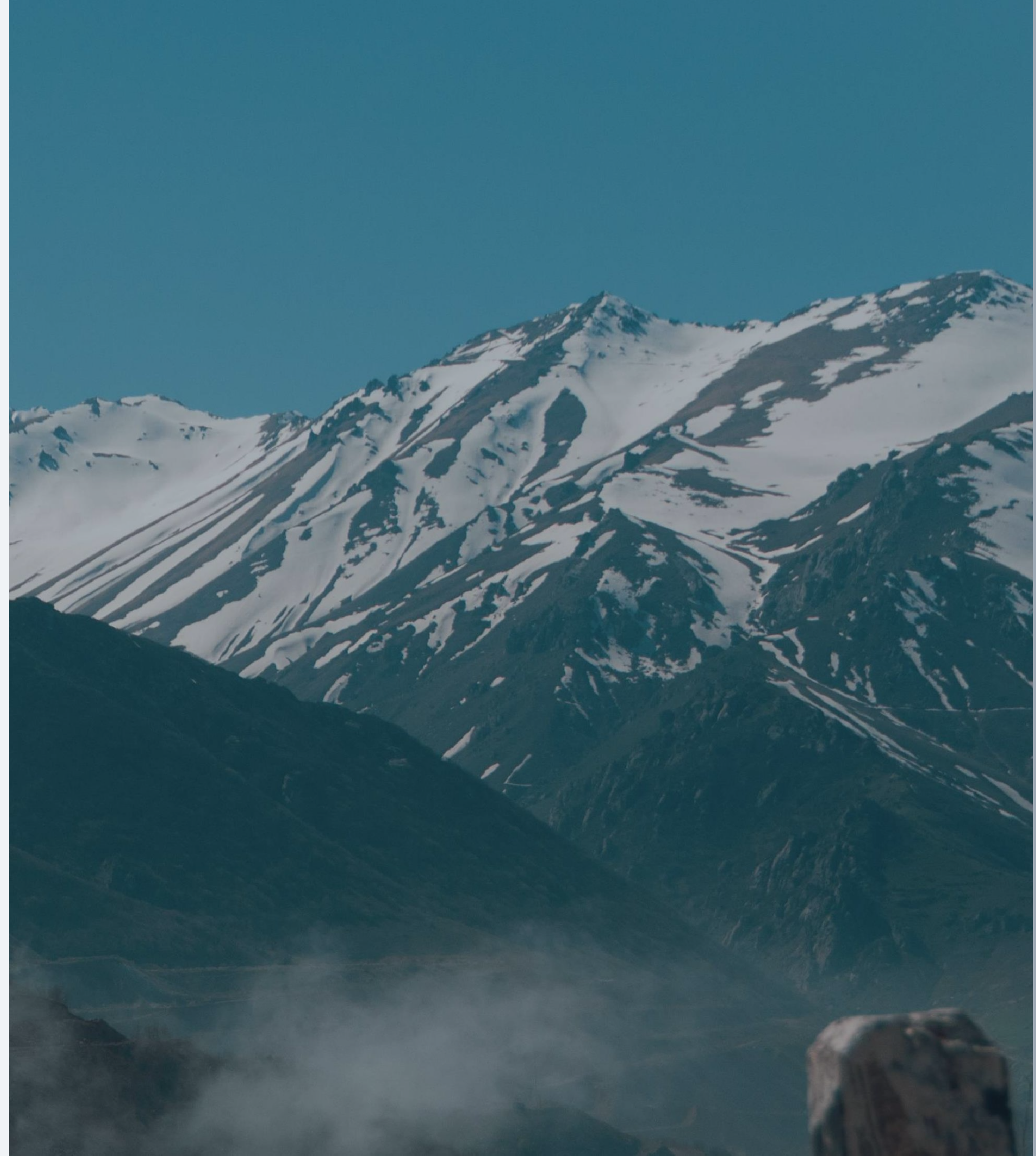
25

Խոսք ընթերցողին

Սույն զեկույցի նպատակն է՝ ընդհանուր գծերով և մատչելի կերպով տեղեկացնել հանրությանը 2025 թվականի համար կառավարության ծրագրած պետական բյուջեի ծախսերի, եկամուտների և դրանց ուղղությունների վերաբերյալ:

Ձեկույցում ներկայացված են նաև վերջին տարիներին տնտեսական աճի, պետության եկամուտների, ծախսերի և պետական պարտքի հիմնական ցուցանիշները, ինչպես այլ երկրների հետ մի շարք ցուցանիշների համեմատություններ, որոնք կարող են հետաքրքրել քաղաքացիներին:

ՀՀ 2025 թվականի պետական բյուջեի վերաբերյալ առավել մանրամասն տեղեկություններ կարելի է ստանալ ՀՀ ֆինանսների նախարարության պաշտոնական կայքից հետևյալ [հղումով](#):



ԻՆՉ Է ՑՈՒՅՑ ՏԱԼԻՍ ՀՆԱ-Ն:

Համախառն ներքին արդյունքի (ՀՆԱ) ցուցանիշը օգտագործվում է տնտեսության մեծությունը և դրա փոփոխությունը (աճը կամ անկումը) չափելու համար:

Անվանական և իրական ՀՆԱ

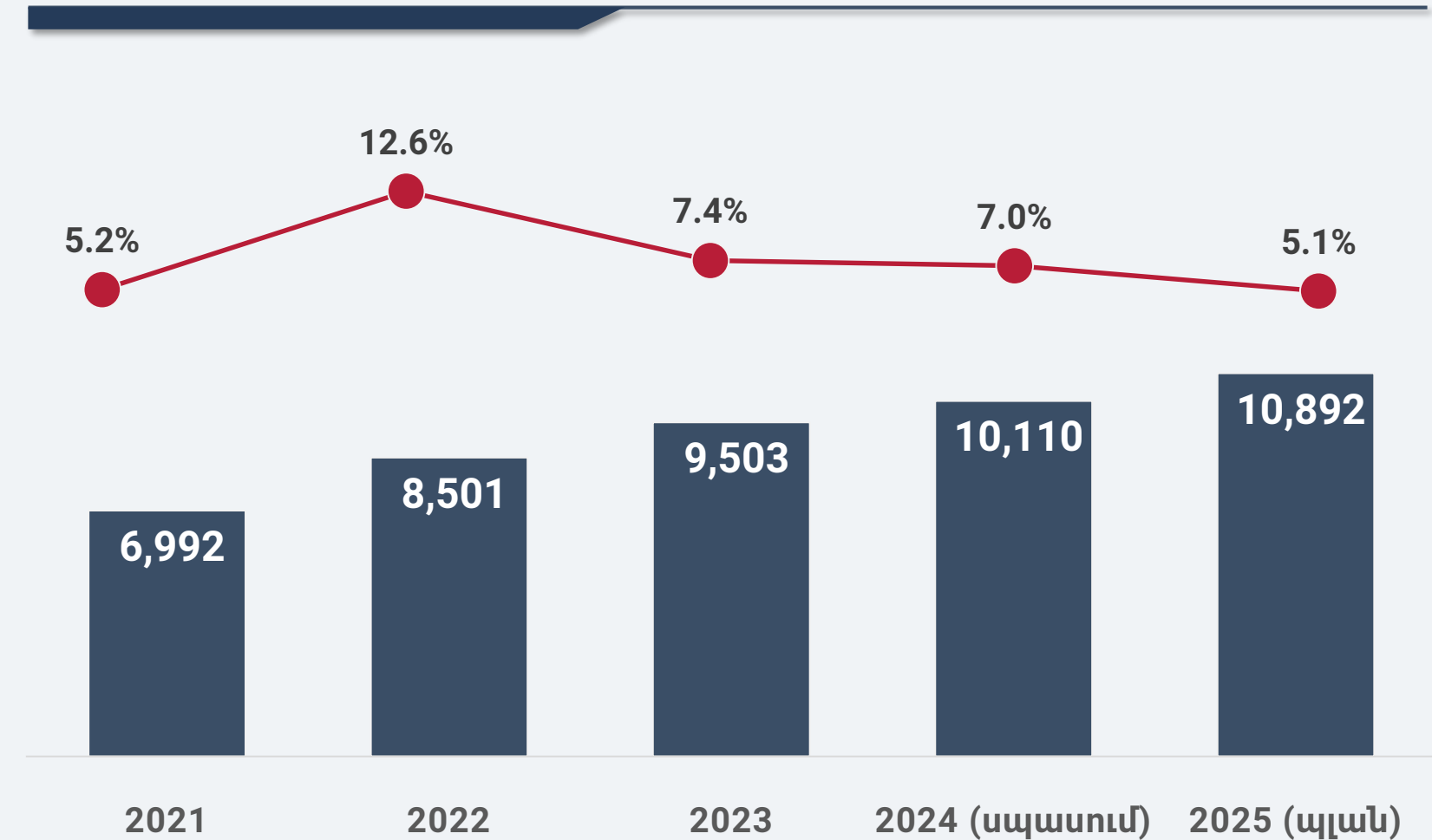
Անվանական արտահայտությամբ ՀՆԱ-ն հաշվարկվում է ընթացիկ գներով և օգնում է պատկերացում կազմել տվյալ տարվա ընթացքում անհատների ու կազմակերպությունների կողմից ստացված եկամուտների մեծության վերաբերյալ:

Իրական արտահայտությամբ ՀՆԱ-ն հաշվարկվում է հաշվի առնելով գների փոփոխությունը և օգնում է հասկանալ, թե ինչքանով է աճում կամ կրճատվում տնտեսությունը:

Որքանով կաճի Հայաստանի տնտեսությունը 2025 թվականին:

Ֆինանսների նախարարությունը կանխատեսում է, որ 2025 թվականին ՀՀ ՀՆԱ-ն կկազմի **10 տրիլիոն 891 միլիարդ դրամ**: Կառավարությունը 2025 թվականի համար թիրախավորում է **5.1% տնտեսական աճ**:

Հայաստանի ՀՆԱ-ն և տնտեսական աճը 2021-2025թթ., մլրդ դրամ



ԻՆՉ Է ՑՈՒՅՑ ՏԱԼԻՍ 1 ՇՆՉԻ ՉԱՇՎՈՎ ՉՆԱ-Ն:

Մեկ շնչի հաշվով ՉՆԱ-ն օգնում է պատկերացում կազմել երկրում մեկ բնակչի բարեկեցության վերաբերյալ:

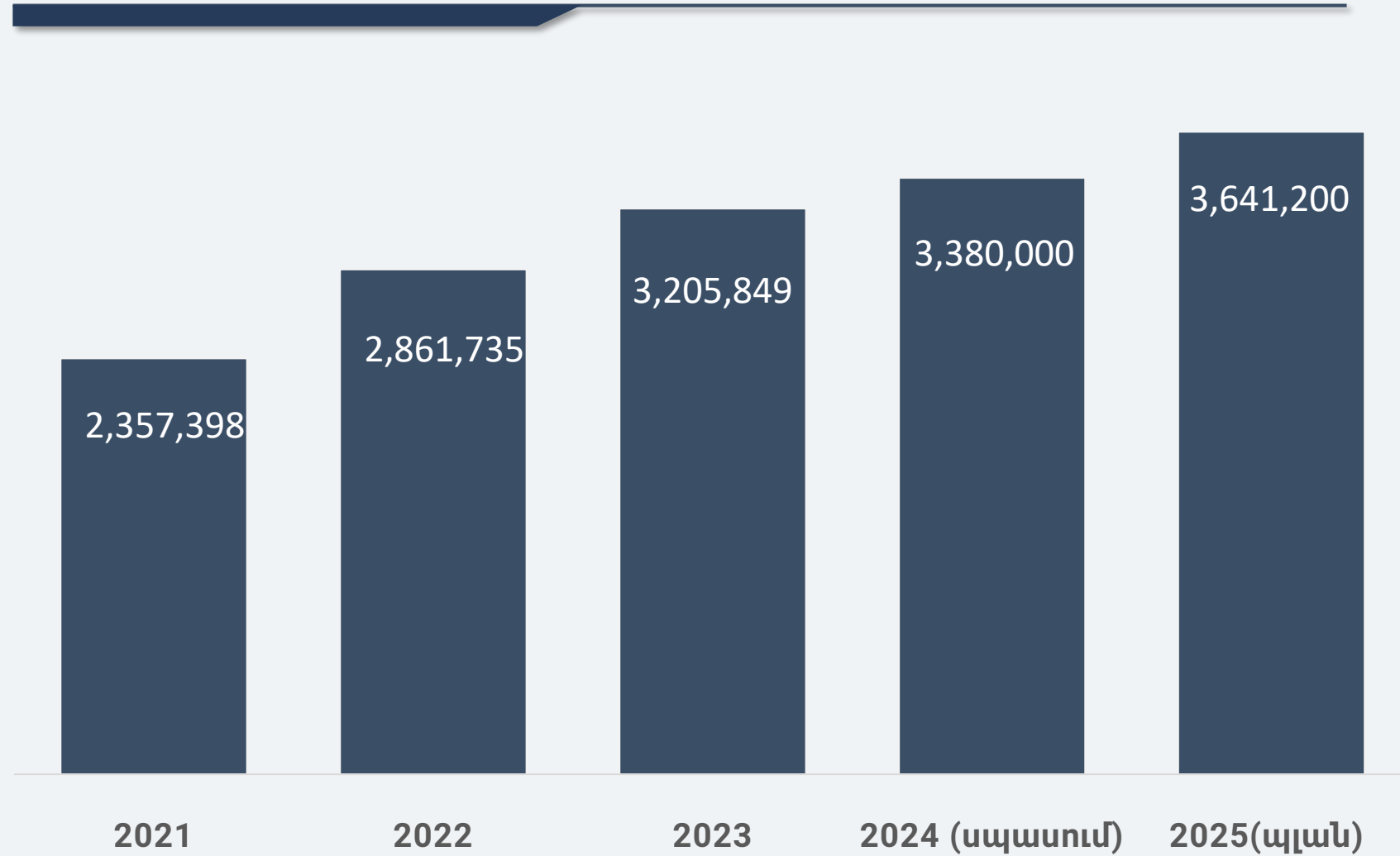
1 շնչի հաշվով ՉՆԱ-ն Չայաստանում և մի շարք երկրներում, ԱՄՆ դոլար



Որքանով կաճի բնակչության բարեկեցությունը 2025 թվականին:

Ըստ գնահատականների, 2025 թվականին ՀՀ 1 շնչի հաշվով ՉՆԱ-ն կկազմի մոտավորապես 3 միլիոն 641 հազար դրամ՝ 8%-ով ավել, քան նախորդ տարի և և 54%-ով ավել, քան 2021-ին:

Չայաստանի 1 շնչի հաշվով ՉՆԱ-ն 2021-2025 թթ., դրամ



ԻՆՉՊԵՍ ԵՆ ՁԵՎԱՎՈՐՎՈՒՄ ԲՅՈՒՋԵԻ ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐԸ:

Հայաստանի պետական բյուջեի եկամուտները գրեթե ամբողջությամբ ձևավորվում է հարկատուների վճարած հարկերի և տուրքերի հաշվին:

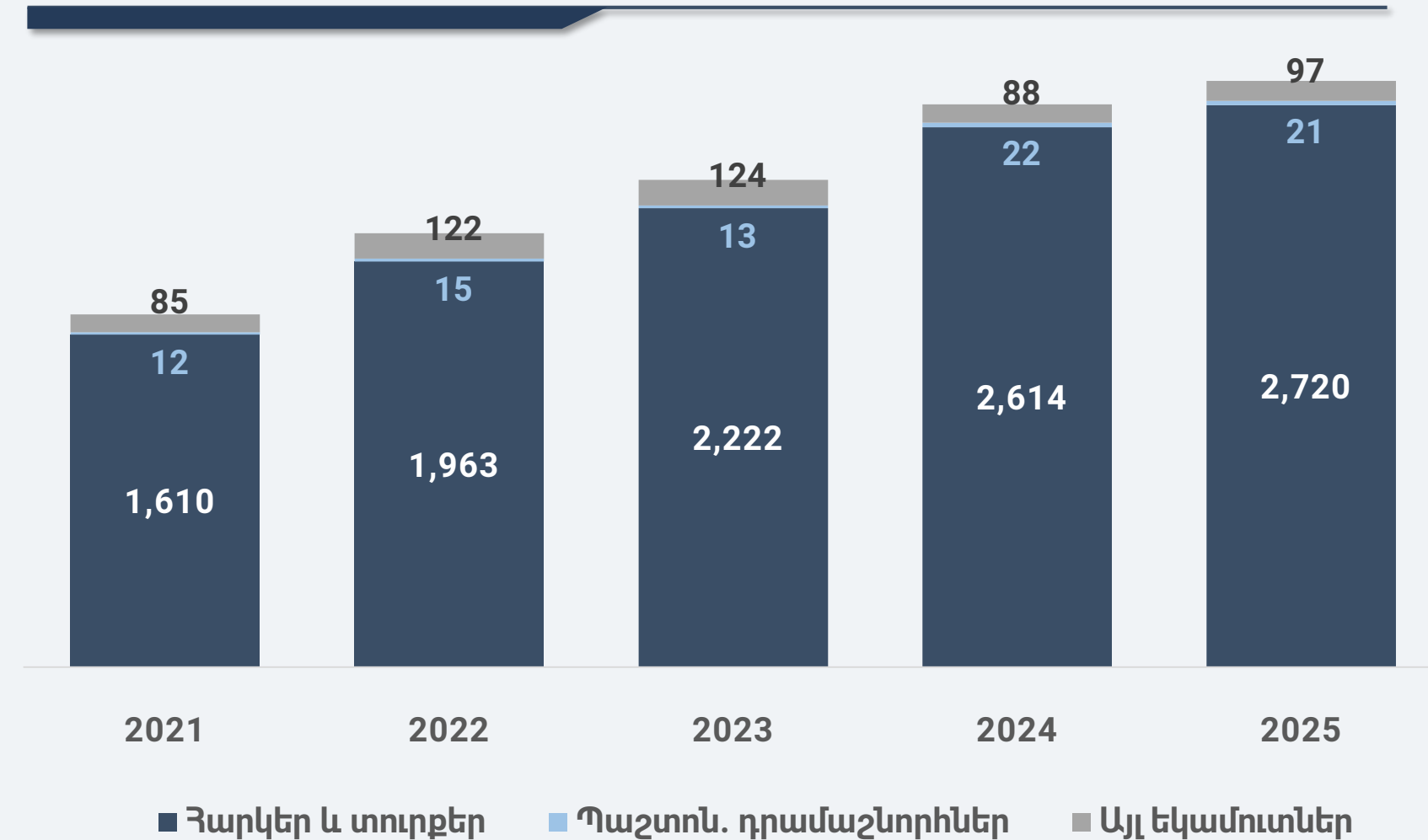
Պաշտոնական դրամաշնորհները այն հատկացումներն են, որոնք օտարերկրյա պետությունների և միջազգային կազմակերպությունների կողմից տրամադրվում են ՀՀ-ին անժամկետ, անհատույց և անվերադարձ:

Տարբեր երկրների պետական բյուջեի եկամուտները կամ ծախսերը ՀՆԱ-ի հետ համեմատելը թույլ է տալիս պարզել, թե որ երկրներն ունեն եկամուտների կամ ծախսերի համեմատաբար բարձր կամ ցածր մակարդակ՝ հաշվի առնելով իրենց տնտեսությունների չափերը:

Ինչքան կկազմեն պետական բյուջեի եկամուտները 2025 թվականին

2025 թվականին պետական բյուջեի եկամուտները կկազմեն **2 տրիլիոն 838 միլիարդ դրամ**՝ 114 միլիարդ դրամով կամ 4.2%-ով ավել, քան սպասվում է 2024 թվականին և **շուրջ երկու անգամ ավել**, քան 2021 թվականին:

Պետական բյուջեի եկամուտները 2021-2025 թթ., մլրդ դրամ



ԵԿԱՄՏԱՅԻՆ ՀԱՐԿԻ ԳՈՒՄԱՐՆԵՐԻ ՎԵՐԱԴԱՐՁ

2025 թվականին հիփոթեքային վարկի վճարված տոկոսների չափով եկամտային հարկի գումարի վերադարձման ծրագրից օգտվողների թիվը կանխատեսվում է՝ 42 հազար 411 շահառու:

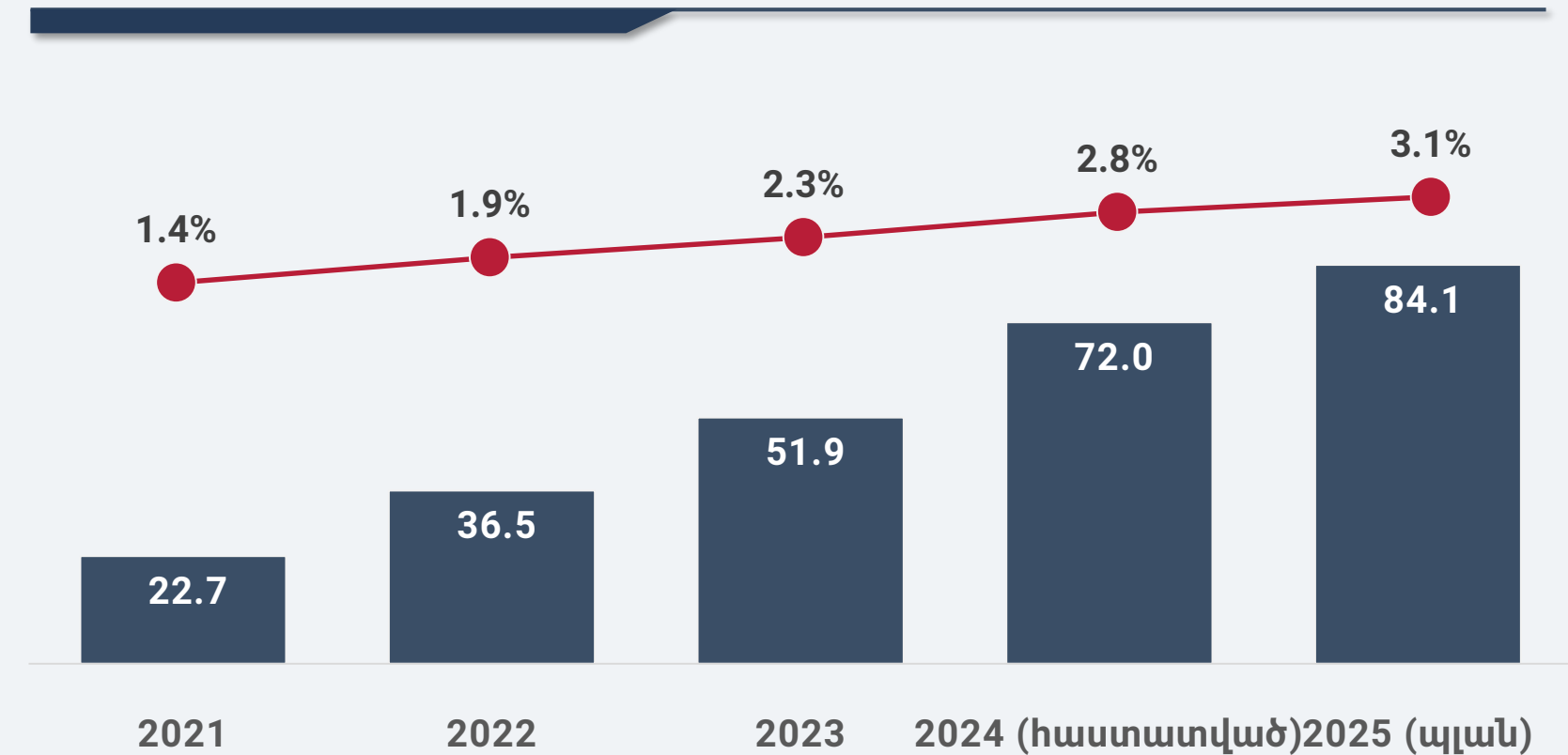
2015-2024 թվականների ընթացքում ծրագրից օգտվող քաղաքացիներին պետական բյուջեից վերադարձվել է **213 միլիարդ դրամ:**

2015 թվականին կառավարությունը գործարկել է հիփոթեքային վարկի սպասարկման համար վճարված տոկոսների գումարների չափով վարձու աշխատողների, անհատ ձեռնարկատերերի և նոտարների կողմից վճարված եկամտային հարկի գումարների վերադարձման ծրագիրը, որի շրջանակներում պետությունը առաջնային շուկայից ձեռքբերված անշարժ գույքի հիփոթեքային վարկի վճարված տոկոսների չափով վարկառուներին է վերադարձնում պետական բյուջե վճարած եկամտային հարկի գումարները:

Որքա՞ն գումար է վերադարձվելու հարկատուներին եկամտային հարկի գծով 2025 թվականին:

2025 թվականին նախատեսվում է հիփոթեքային վարկի վճարված տոկոսների չափով հարկատուներին վերադարձնել **84 միլիարդ դրամ՝ 16.6%-ով ավել, քան 2024 թվականին և շուրջ 4 անգամ ավել, քան 2021 թվականին: 2025 թվականին պետական բյուջեից վերադարձվելիք գումարները, համաձայն ծրագրի, կկազմեն պետական բյուջեի հարկային եկամուտների շուրջ 4.7%-ը:**

Հիփոթեքային վարկերի տոկոսավճարների գծով պետբյուջեից վերադարձված եկամտային հարկի ծավալները 2021-2025 թվականներին, մլրդ դրամ



ՈՐՐՆՔ ԵՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԵՎ ԿԱՊԻՏԱԼ ԾԱԽՍԵՐԸ:

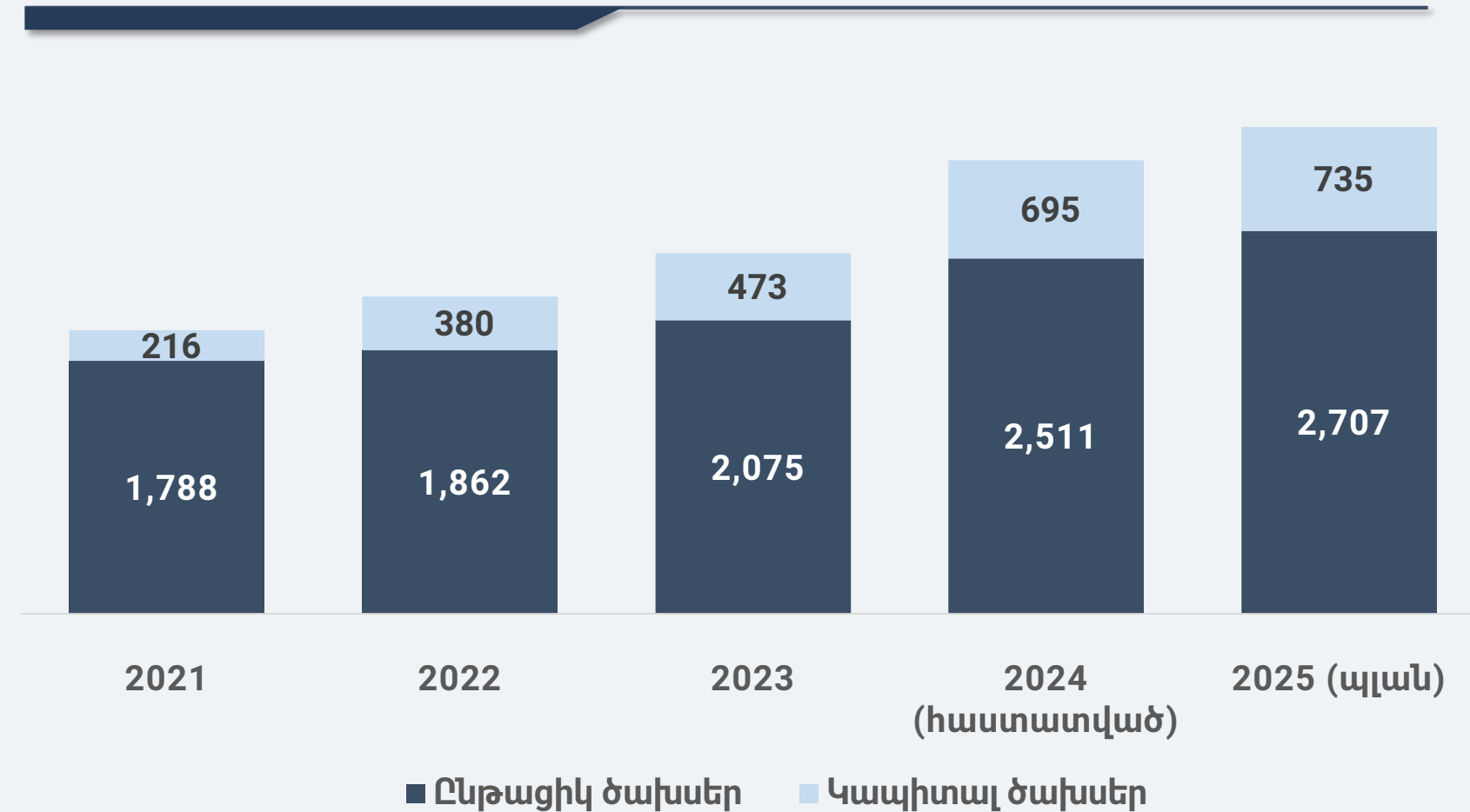
Ընթացիկ ծախսերի մեջ են մտնում կենսաթոշակների ու նպաստների վճարումը, պետական հատվածի աշխատողների վարձատրությունը, պետական պարտքի սպասարկման տոկոսավճարների վճարումը և այլն:

Կապիտալ ծախսերի մեջ են մտնում դպրոցների, հիվանդանոցների, ճանապարհների շինարարությունը, վերակառուցումը, մեքենաների և սարքավորումների ձեռքբերումը և այլն:

Ինչքան կկազմեն պետական բյուջեի ծախսերը 2025 թվականին

Կառավարությունը պլանավորում է 2025 թվականին ծախսել **3 տրիլիոն 442 միլիարդ դրամ` շուրջ 221 միլիարդ դրամով կամ 6.9%-ով ավել, քան սպասվում է 2024 թվականին շուրջ երկու անգամ ավել, քան 2021 թվականին:**

Պետական բյուջեի ծախսերը 2021-2025 թթ., մլրդ դրամ



ՊԵՏԱԿԱՆ ԲՅՈՒՋԵԻՑ ԾԱԽՍՎԱԾ ԱՄԵՆ 1000 ԴՐԱՄԻՑ

263 դրամը կուղղվի սոցիալական պաշտպանությանը,

194 դրամը պաշտպանության ոլորտին,

115 դրամը պետական պարտքի սպասարկմանը:

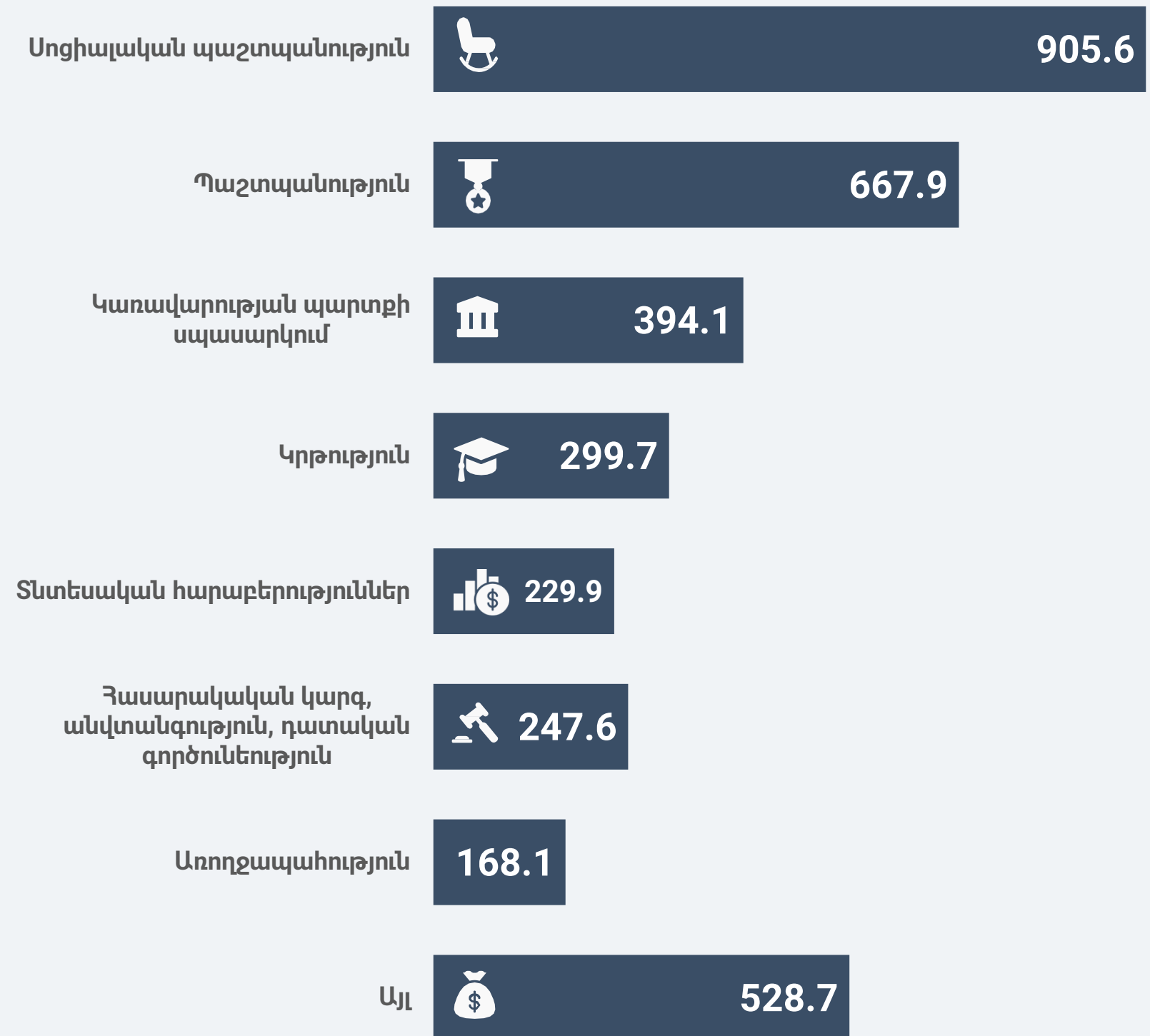
2025 թվականի պետական բյուջեի ընդհանուր ծախսերում, ինչպես և նախորդ տարիներին, կշարունակեն գերակայել սոցիալական պաշտպանության ծախսերը, որոնց մեջ են մտնում կենսաթոշակների և սոցիալական նպաստների վճարումը:

Բնակչության սոցիալական պաշտպանությանը նախատեսվում է ուղղել ծրագրված ծախսերի 26.3%-ը կամ 905.6 միլիարդ դրամ, որից 683 միլիարդը կհատկացվի կենսաթոշակների և սոցիալական նպաստների վճարմանը:

Ծախսերի երկրորդ խոշոր ուղղությունը պաշտպանության ոլորտն է, որին կուղղվի 667.9 միլիարդ դրամ կամ պետական բյուջեի ծախսերի 19 %-ը:

2025 թվականին պետական բյուջեի ծախսերի 11.4%-ը կամ 394.1 միլիարդ դրամը կուղղվի կառավարության պարտքի տոկոսավճարների վճարմանը:

Ի՞նչ ոլորտների են ուղղվելու պետական բյուջեի ծախսերը 2025 թվականին, մլրդ դրամ



ՊԵՏԱԿԱՆ ԲՅՈՒՋԵԻՑ ԾԱԽՍՎԱԾ ԱՄԵՆ 1000 ԴՐԱՄԻՑ

163 դրամը կուղղվի կենսաթոշակների,

36 դրամը սոցիալական ապահովության նպաստների վճարմանը:

Սոցիալական պաշտպանությունը շարունակում է լինել ՀՀ պետական քաղաքականության գերակա ուղղություններից մեկը:

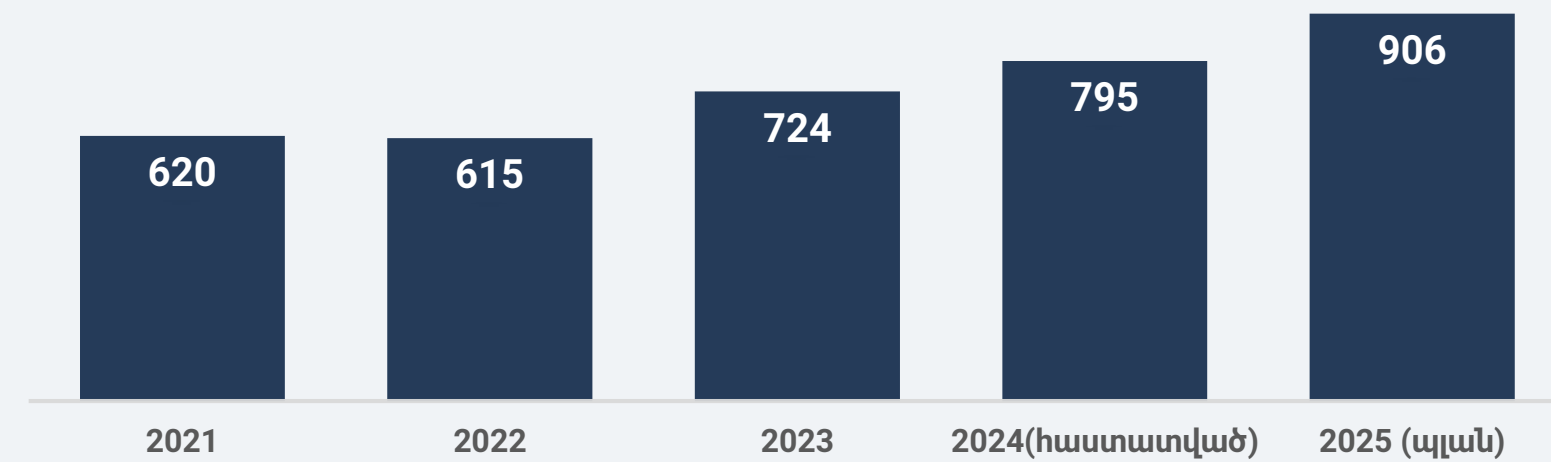
2025 թվականի պետական բյուջեով նախատեսվում է սոցիալական պաշտպանությանն ուղղել ավելի քան 905,6 միլիարդ դրամ, ինչը կազմում է պետական բյուջեի ծրագրված ծախսերի 26,3%-ը:

Ծախսերի 61.8%-ը կամ 560.3 միլիարդ դրամ նախատեսվում է ուղղել բնակչության կենսաթոշակային ապահովությանը, 122.7 միլիարդ դրամ սոցիալական ապահովությանը, իսկ 8.8%-ը՝ երկրում ժողովրդագրական վիճակի բարելավմանը:

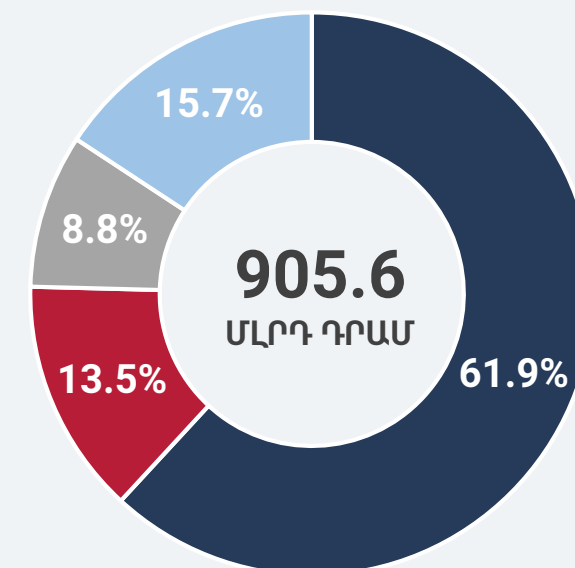
Սպասվում է, որ այս ուղղությամբ ծախսերը նախորդ տարվա համեմատ կաճեն 14%-ով, իսկ 2021 թվականի համեմատ՝ մոտ 1.5 անգամ:

Բյուջեի կառուցվածքում սոցիալական պաշտպանության մասնաբաժինն ամենամեծն է

Սոցիալական պաշտպանության ծախսերը 2021-2025թթ., մլրդ դրամ



2025թ.-ի սոցիալական պաշտպանությանն ուղղվող ծախսերի ուղղությունները



560.3 ՄԼՐԴ ԴՐԱՄ

ԿԵՆՍԱԹՈՇԱԿԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹՅՈՒՆ

80.1 ՄԼՐԴ ԴՐԱՄ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԻ ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ

122.7 ՄԼՐԴ ԴՐԱՄ

ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹՅՈՒՆ

142.6 ՄԼՐԴ ԴՐԱՄ

ԱՅԼ ԾՐԱԳՐԵՐ

ԻՆՉ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ ԵՆ ԱԿՆԿԱԼՎՈՒՄ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ:

Նվազագույն ամսական աշխատավարձ
75,000 ₺

Նվազագույն թոշակ
36,000 ₺

298.6 ՄԼՐԴ ₺

504,990 ԱՆՁ
Աշխատանքային թոշակի ապահովում

210 ՄԼՐԴ ₺

510,000 ԱՆՁ
Կուտակային կենսաթոշակային հաշվին հատկացումներ

46.3 ՄԼՐԴ ₺

40,405 ԱՆՁ
Զինվորական կենսաթոշակով ապահովում

50.1 ՄԼՐԴ ₺

113,990 ԱՆՁ
Ծերության, հաշմադամության, կերակրողին կորցնելու նպաստով ապահովում

22.9 ՄԼՐԴ ₺

51,269 ԸՆՏԱՆԻՔ
Ընտանիքի կենսամակարդակի բարձրացմանն ուղղված նպաստով ապահովում

30.2 ՄԼՐԴ ₺

67,943 ՇԱՅԱՌՈՒ
Մինչև 2 տարեկան երեխայի խնամքի նպաստով ապահովում

20.9 ՄԼՐԴ ₺

37,420 ԱՆՁ
Երեխայի ծննդյան միանվագ նպաստով ապահովում

27.1 ՄԼՐԴ ₺

45,103 3 և ԱՎԵԼԻ ԵՐԵՆԱ ՈՒՆԵՑՈՂ ԸՆՏԱՆԻՔԻ
Դրամական աջակցության տրամադրում

19.0 ՄԼՐԴ ₺

38,160 ԱՆՁ
Մայրության նպաստով ապահովում

ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏԻ ԾԱԽՍԵՐ

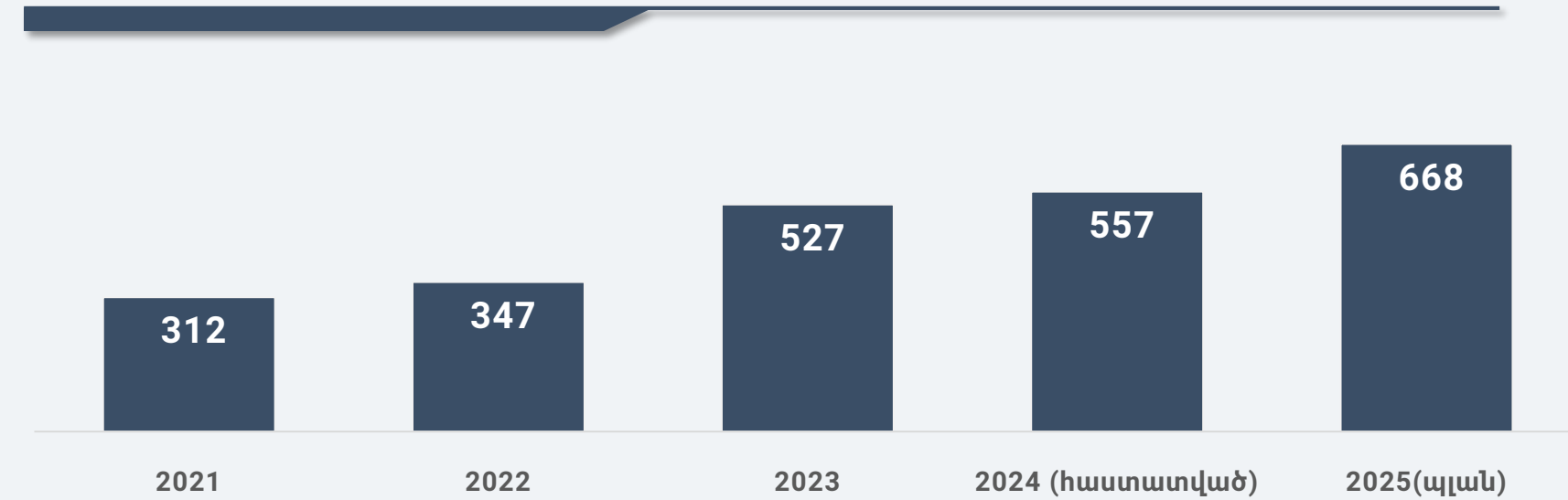
667.9 միլիարդ դրամ կամ պետական բյուջեի ծախսերի ավելի քան 19%-ը կհատկացվի պաշտպանության ոլորտին 2025 թվականին:

ՀՀ կառավարությունը նախատեսվում է 2025 թվականին պաշտպանության ոլորտի ծախսերը ավելացնել 19.9%-ով կամ 110.9 միլիարդ դրամով:

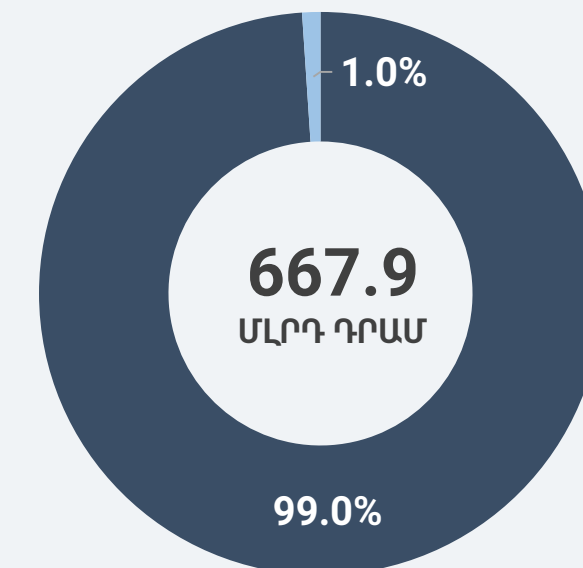
2021 թվականի համեմատ 2025 թվականին պաշտպանության ոլորտի ծախսերը նախատեսվում է ավելացնել ավելի քան 2.1 անգամ:

2025 թվականին պաշտպանության ոլորտի ծախսերը 2021 թվականի համեմատ նախատեսվում է ավելացնել ավելի քան 2.1 անգամ

Պաշտպանության ոլորտի ծախսերը 2021-2025թթ., մլրդ դրամ



2025 թվականի պաշտպանության ոլորտի ծախսերի ուղղությունները



660.9 ՄԼՐԴ ԴՐԱՄ
ՀՀ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ

7.0 ՄԼՐԴ ԴՐԱՄ
ԱՅԼ ԾՐԱԳՐԵՐ

ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏԻ ԾԱԽՍԵՐ

299.7 միլիարդ դրամ կամ պետական բյուջեի ծախսերի շուրջ 8.7%-ը կհատկացվի կրթության ոլորտին 2025 թվականին:

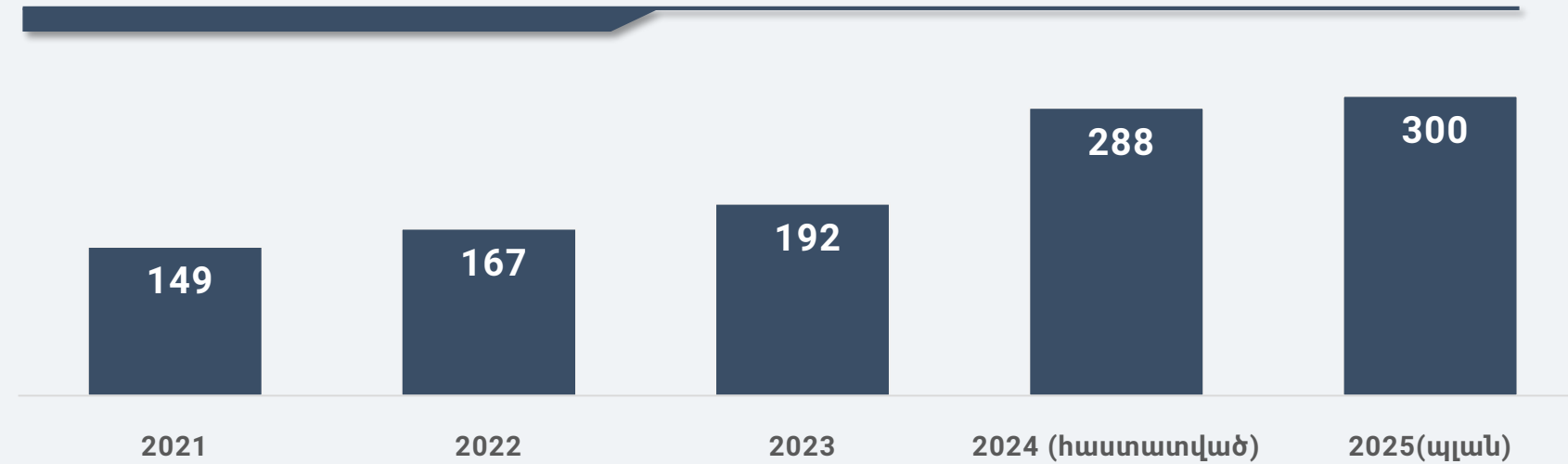
Կրթության ոլորտի ծախսերի 44.3%-ը կամ մոտ 132.8 միլիարդ դրամ հատկացվելու է անվճար հանրակրթական ուսուցման ապահովմանը, ավելի քան 99.3 միլիարդ դրամ՝ դպրոցների, մանկապարտեզների կառուցմանը և վերանորոգմանը, գույքով ապահովմանը, իսկ 22.1 միլիարդ դրամ՝ ուսանողների ուսման վճարների փոխհատուցմանը:

ՀՀ կառավարությունը նախատեսում է 2025 թվականին կրթության ոլորտի ծախսերը 2024 թվականի համեմատ ավելացնել 4.1%-ով կամ 12 միլիարդ դրամով:

Վերջին տարիներին կառավարությունը հետևողականորեն ավելացնում է ոլորտի ֆինանսավորումը: Օրինակ, 2025 թվականին կրթության ոլորտի ֆինանսավորմանը կուղղվի շուրջ 2 անգամ ավել, քան 2021 թվականին:

Կառավարությունը հետևողականորեն ավելացնում է կրթության ոլորտի ֆինանսավորումը

Կրթության ոլորտի ծախսերը 2021-2025թթ., մլրդ դրամ



2025 թվականի կրթության ոլորտի ծախսերի ուղղությունները



ԻՆՉ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ ԵՆ ԱԿՆԿԱԼՎՈՒՄ 2025 ԹՎԱԿԱՆԻՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ:

Կառավարությունը կվերասահմանի պետության համար առաջնային և կարևորություն ներկայացնող մասնագիտություններով բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում սովորող ուսանողներին տրվող կրթաթոշակների չափերը:

2024-2025 ուսումնական տարվանից առաջին կուրսում՝ 70,000 դրամ, հաջորդ կուրսերում՝ նախորդ ուսումնական տարվա արդյունքներից կախված մինչև 77,000 դրամ:

Մարզերի արհեստագործական և միջին մասնագիտական կրթական հաստատությունների ուսանողներին և մանկավարժներին կփոխհատուցվեն տրանսպորտային ծառայությունների ծախսերը:



ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏԻ ԾԱԽՍԵՐ

Կառավարությունը նախատեսում է առողջապահության ոլորտին 2025 թվականի պետական բյուջեից հատկացնել շուրջ **166.6 միլիարդ դրամ**, ինչը կազմում է պետական բյուջեի ծրագրված ծախսերի 5%-ը:

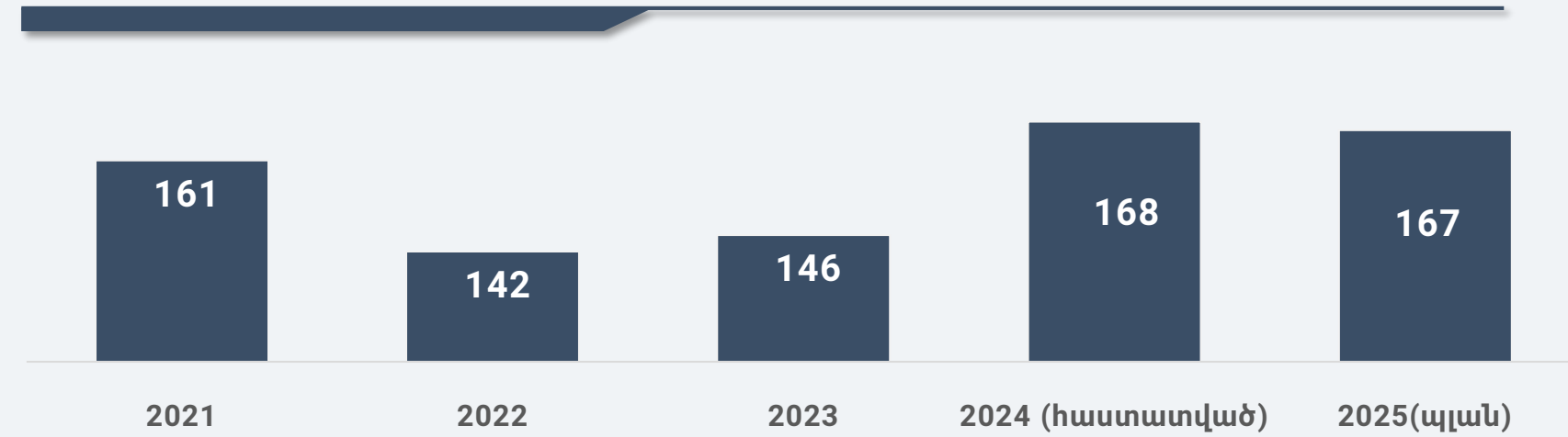
Ծախսերի 29%-ը կամ 47.7 միլիարդ դրամը բաժին է ընկնում սոցիալապես անապահով և այլ առանձին խմբերի (երեխաների, զինծառայողների և այլն) բժշկական օգնությանը:

Շուրջ 30.6 միլիարդ դրամ նախատեսվում է ուղղել բնակիչների ամբուլատոր-պոլիկլինիկական բուժօգնության փոխհատուցմանը և 2.7 միլիարդ դրամ՝ երկրում առողջապահության համապարփակ ապահովագրության համակարգի ներդրմանը:

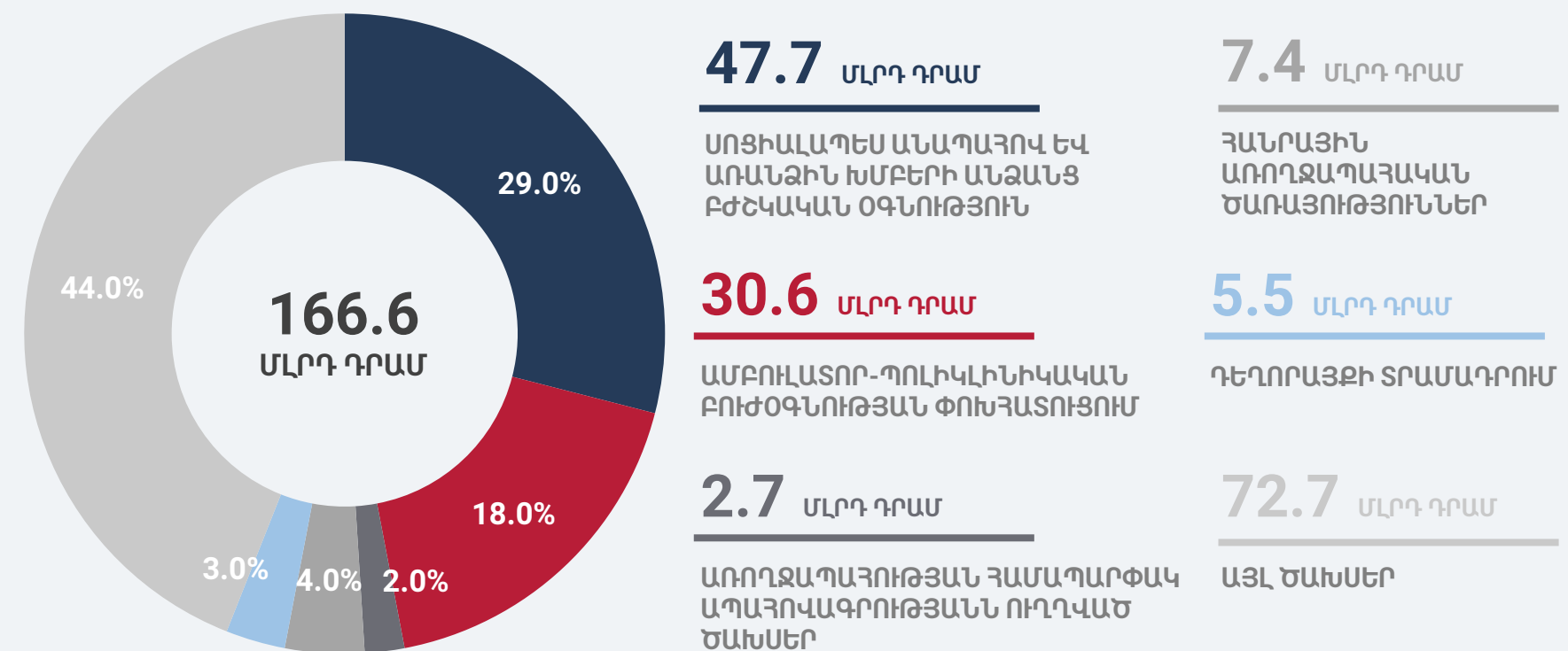
Սպասվում է, որ այս ուղղությամբ ծախսերը նախորդ տարվա համեմատ կնվազեն 1%-ով իսկ 2021 թվականի համեմատ կաճեն՝ շուրջ 1.03 անգամ:

Ինչքան կկազմեն առողջապահության գծով ծախսերը

Առողջապահության գծով ծախսերը 2021-2025թթ., մլրդ դրամ



2025 թվականի առողջապահության գծով ծախսերի ուղղությունները



ԻՆՉ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ ԵՆ ԱԿՆԿԱԼՎՈՒՄ ԱՌՈՂՋԱՊԱՅՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ:

Կառավարությունը նախատեսում է 2025 թվականի երկրորդ կիսամյակում սկսել Առողջության համապարփակ ապահովագրության ներդրման գործընթացը:

Պետական բյուջեի միջոցների հաշվին առողջության ապահովագրություն ստացած անձանց թիվը կեռապատկվի 100 հազարից հասնելով 300 հազարի:



300,166 ԲՆԱԿԳԻ

Ամբուլատոր-պոլիկլինիկական բուժօգնության փոխհատուցում

30.6 ՄԼՐԴ Գ



108,700 ԴԵՊԶ

Երեխաներին բուժօգնության

14 ՄԼՐԴ Գ



47

Կառուցվող հիվանդանոցներ և այլ առողջապահական կազմակերպություններ

10 ՄԼՐԴ Գ



365,980 ԴԵՊԶ

Սոցիալապես անապահով և հատուկ խմբերում ընդգրկվածներին բուժօգնություն

36.2 ՄԼՐԴ Գ



43,520 ԴԵՊԶ

Ուռուցքաբանական և արյունաբանական հիվանդությունների համար բուժօգնություն

8.6 ՄԼՐԴ Գ



52,650 ԴԵՊԶ

Զինծառայողներին, ինչպես նաև փրկարար ծառայողներին և նրանց ընտանիքի անդամ-ներին բուժօգնություն

5.5 ՄԼՐԴ Գ



161,537 ԴԵՊԶ

Անհետաձգելի բժշկական օգնություն

7.7 ՄԼՐԴ Գ



599,500 ԿԱՆՉ

Շտապ բուժօգնություն

5.6 ՄԼՐԴ Գ



222,681 ԳԻՎԱՆԴԻ

Անվճար դեղորայքով ապահովում ամբուլատոր-պոլիկլինիկական, հիվանդանոցային բուժօգնություն ստացողներին

4.4 ՄԼՐԴ Գ

ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾԵՐԻ ԵՎ ԴԱՏԱԿԱՆ ՈԼՈՐՏԻ ԾԱԽՍԵՐ

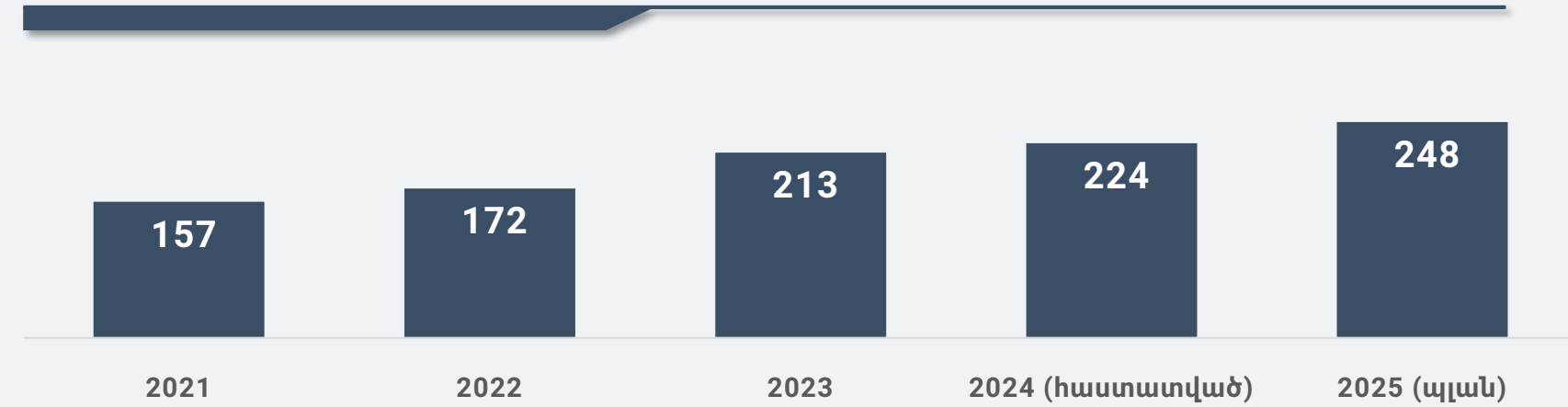
Կառավարությունը նախատեսում է հասարակական կարգի, անվտանգության, դատական գործունեության ապահովման համար 2025 թվականի պետական բյուջեից հատկացնել **247.6 միլիարդ դրամ**, ինչը կազմում է պետական բյուջեի ծրագրված ծախսերի 7.0%-ը:

Ծախսերի 35.1%-ը կամ 86.9 միլիարդ դրամ նախատեսվում է ուղղել ներքին գործերի նախարարության բնագավառում պետական քաղաքականության մշակմանը և դրա կատարման համակարգմանը, ինչպես նաև պետական ծրագրերի մշակման, իրականացման, մոնիտորինգի, խորհրդատվության և աջակցության ծառայություններին:

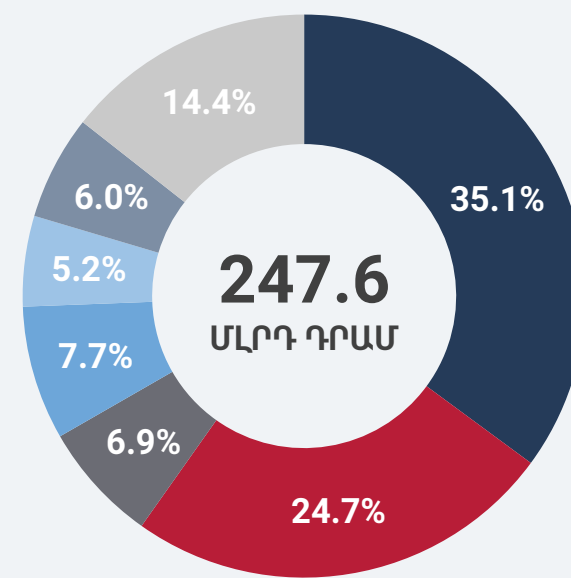
Ծախսերի 24.7%-ը կամ 61.1 միլիարդ դրամ կուղղվի ազգային անվտանգության ոլորտին, ներառյալ հետախուզական, հակահետախուզական, հանցագործությունների դեմ պայքարի և պետական սահմանի պահպանության գործունեության կազմակերպմանը:

Կառավարությունը շարունակում է բարեփոխումները **ներքին գործերի և դատական** ոլորտներում

Հասարակական կարգին, անվտանգությանը, դատական գործունեությանն ուղղվող ծախսերը 2021-2025թթ., մլրդ դրամ



2025 թվականին հասարակական կարգին, անվտանգությանը, դատական գործունեությանն ուղղվող ծախսերը



35.6 մլրդ դրամ
ԱՅԼ ԾԱԽՍԵՐ

86.9 մլրդ դրամ
ՆԳՆ ՈԼՈՐՏԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄՇԱԿՈՒՄ ԵՎ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՒՄ

19 մլրդ դրամ
ՀՀ ՔՆՉԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ԿՈՂՄԻՑ ՆԱԽԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ

61.1 մլրդ դրամ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ

12.9 մլրդ դրամ
ԴԱՏԱՊԱՐՏՅԱԼՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱԼԱՆԱՎՈՐՎԱԾ ԱՆՁԱՆՑ ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆ, ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ՊԱԼՄԱՆՆԵՐԻ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ

17.2 մլրդ դրամ
ԴԱՏԱԿԱՆ ԻԾԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ ԵՎ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ

14.9 մլրդ դրամ
ՓՐԿԱՐԱՐԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԽՆՁ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ ԵՆ ԱԿՆԿԱԼՎՈՒՄ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ և ԴԱՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏՆԵՐՈՒՄ



23,200

Դատախազության ստորաբաժանումներ ստացված դիմումներ և բողոքներ



238,000

Քրեական վարույթի իրականացում



3000

Դատապարտյալների և կալանքի տակ գտնվող անձանց վերահսկողություն և պահման պայմանների ապահովում



150

ՔԿՀ-ներում մշակութային, մարզական և այլ միջոցառումներ



240

Դատապարտյալների ՔԿՀ-ում կրթության ապահովում



460

Կալանավորված անձի և դատապարտյալի ՔԿՀ-ում աշխատանքներում ընդգրկում



54,500

Ընդհանուր նախաձեռնված քրեական վարույթներ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆՆ ՈՒՂՂՎՈՂ ԾԱԽՍԵՐԸ

Կառավարությունը նախատեսում է 2025 թվականի պետական բյուջեից տնտեսական հարաբերություններին հատկացնել **229.9 միլիարդ դրամ**, ինչը կազմում է պետական բյուջեի ծրագրված ծախսերի 7%-ը:

Ծախսերի 47%-ը կամ 107.9 միլիարդ դրամ նախատեսվում է ուղղել ճանապարհների կառուցմանը, հիմնանորոգմանը և պահպանմանը:

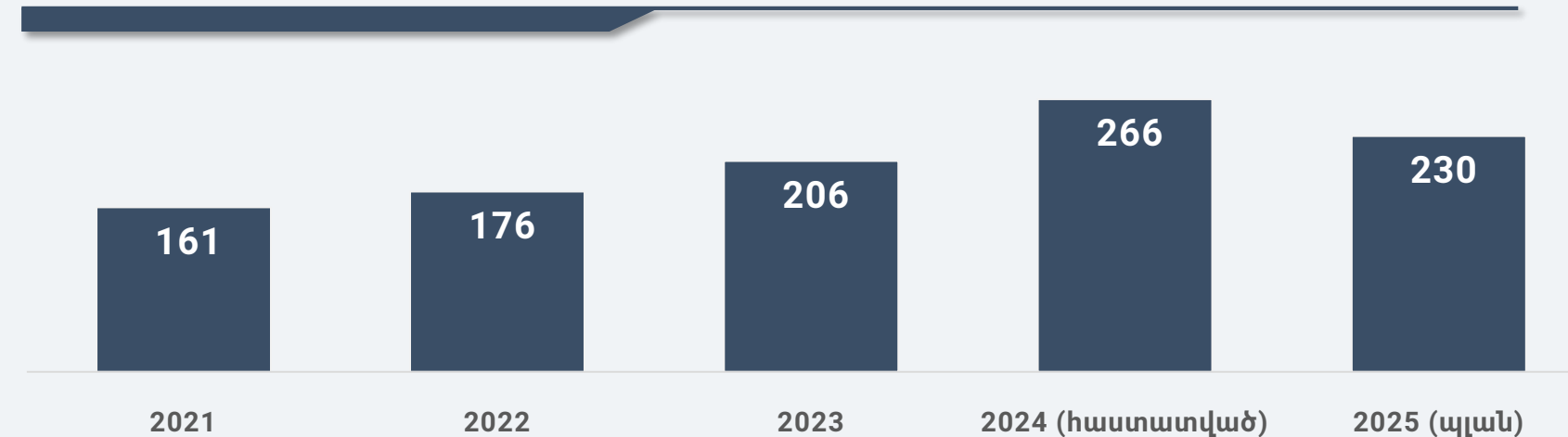
Տնտեսական զարգացմանն ուղղվող ծախսերի երկրորդ խոշոր ուղղությունը գյուղատնտեսության ոլորտի պետական աջակցությունն է:

Ընդհանուր առմամբ գյուղատնտեսությանը նախատեսվում է հատկացնել 43.5 միլիարդ դրամ, ևս 26.6 միլիարդ դրամ նախատեսվում է հատկացնել ջրային տնտեսության ենթակառուցվածքների բարելավմանը, ներառյալ ջրամբարների, ոռոգման համակարգերի կառուցմանը և վերանորոգմանը:

Սպասվում է, որ այս ուղղությամբ ծախսերը նախորդ տարվա համեմատ կնվազեն 14%-ով, իսկ 2021 թվականի համեմատ կաճեն՝ ավելի քան 1.4 անգամ

Ինչքան կկազմեն տնտեսական զարգացմանն ուղղվող ծախսերը

Տնտեսական հարաբերությունների գծով ծախսերը 2021-2025թթ., մլրդ դրամ



2025 թվականի տնտեսական հարաբերությունների գծով ծախսերը



ԻՆՉ Է ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՒՄ ԻՐԱԿԱՆԱՑՆԵԼ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ներքին աղբյուրների հաշվին 2025 թվականին նախատեսվում է ունենալ 400 կմ վերանորոգված ճանապարհներ: Կիրականացվեն 4004.3 կմ ավտոճանապարհների ամառային և 5190.0 կմ ավտոճանապարհների ձմեռային պահպանման աշխատանքներ:

Գյուղատնտեսության ոլորտում տրամադրված վարկերի և լիզինգի տոկոսադրույքների 27 միլիարդ 359 միլիոն դրամի չափով սուբսիդավորում:



32 ԿՄ

10.6 ՄԼՐԴ Գ

Քաջարան-Ագարակ հատվածի վերակառուցման աշխատանքներ (Հյուսիս-Հարավ)



42 ԿՄ

3.8 ՄԼՐԴ Գ

Աշտարակ-Թալին հատվածի վերակառուցման աշխատանքներ (Հյուսիս-Հարավ)



216 ՁԵՌՆԱՐԿԱՏԵՐԵՐԻ

3.7 ՄԼՐԴ Գ

Գյուղատնտեսական հումքի մթերման նպատակով տրամադրված վարկերի տոկոսադրույքի սուբսիդավորում



5,755 ՀԱ

14.6 ՄԼՐԴ Գ

Նախորդ տարիներին հիմնված ինտենսիվ պտղատու այգիների և հատապտղնոցների համար վարկային տոկոսադրույքների սուբսիդավորում



4

199.0 ՄԼՆ Գ

Խեցգետնաբուծական համալիրների հիմնում



10 ՀԱ

1.5 ՄԼՐԴ Գ

Ջերմատների կառուցում



533 ՇԱՀԱՌՈՒԻ

3.5 ՄԼՐԴ Գ

Տրամադրված ագրոպարենային ոլորտի սարքավորումների լիզինգի տոկոսադրույքների սուբսիդավորում



500 ՀԱ

3.8 ՄԼՐԴ Գ

Նոր ինտենսիվ այգու հիմնման համար փոխհատուցում

ԻՆՉ Է ՊԱԿԱՍՈՒՐԴԸ:

Պետական բյուջեի պակասուրդը ձևավորվում է այն դեպքում, երբ ծախսերը գերազանցում են եկամուտները: Հայաստանի հարկաբյուջետային կանոնների համաձայն պետական բյուջեի պակասուրդը պետք է փոքր լինի բյուջեի կապիտալ ծախսերից:

2025 թվականի պետական բյուջեի պակասուրդը համահունչ է հարկաբյուջետային կանոններին. այն **(604 միլիարդ դրամ)** զգալիորեն զիջում է կապիտալ ծախսերի մեծությանը **(734.8 միլիարդ դրամ)**:

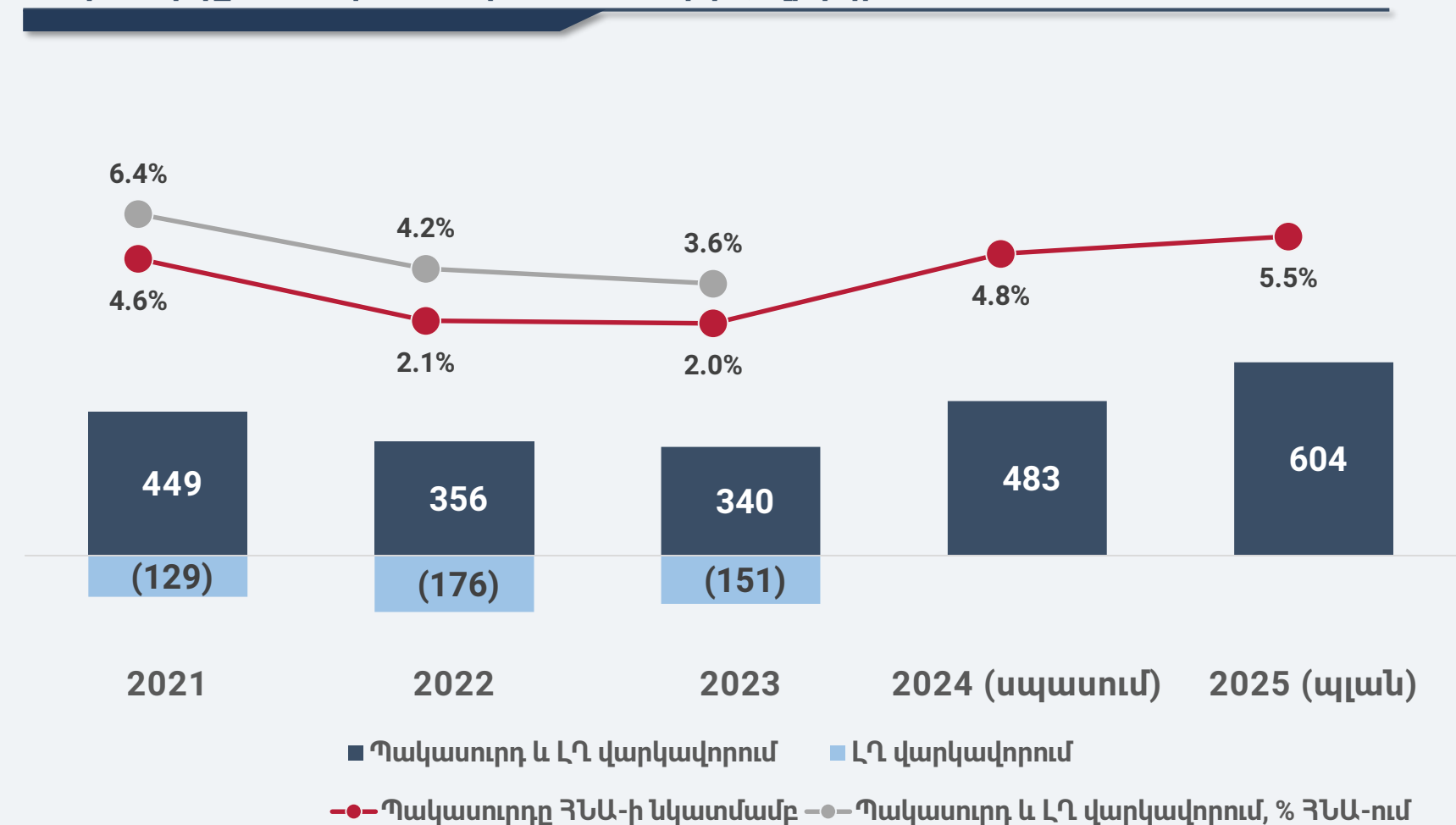
Մինչև 2024 թվականը ՀՀ կառավարությունը ԼՂ-ին հատկացնում էր միջպետական վարկ: Համաձայն բյուջետային գործընթացի կազմակերպման կանոնների՝ վարկի տրամադրումը ոչ թե արտացոլվում է բյուջեի ծախսային հատվածում, այլ պակասուրդում և բացասական նշանով: Այսինքն պակասուրդի մեծությունը արդյունքում նվազում է տրամադրված բյուջետային վարկերի չափով:

2024 թվականին ԼՂ-ին հատկացվող միջպետական վարկը փոխարինվել է ԼՂ-ից բռնի տեղահանվածների համար աջակցության ծրագրերով և այդպիսով տեղափոխվել բյուջեի ծախսային մաս: Սա նշանակում է, որ 2024, 2025 թվականների պետական բյուջեի պակասուրդը կրում է բյուջեի ծախսային մաս ԼՂ-ի վարկավորման տեղափոխության ազդեցությունը և նախորդ տարիների հետ պակասուրդը համեմատելիս դա պետք է հաշվի առնել: Օրինակ, ինչպես ցույց է տալիս գծապատկերը, եթե նախորդ տարիներին ԼՂ-ի վարկավորումը ներառվեր բյուջեի ծախսային մասում, ապա պակասուրդը ավելի մեծ կլիներ իսկ 2024 թվականին դրա աճը՝ ավելի փոքր:

Պետական բյուջեի պակասուրդը համահունչ է հարկաբյուջետային կանոններին

ՀՀ կառավարությունը ծրագրում է, որ 2025 թվականին պետական բյուջեի ծախսերը կգերազանցեն եկամուտները շուրջ **604 միլիարդ դրամով**, ինչը ՀՆԱ-ի **5.5%-ն** է:

Պակասուրդը ՀՆԱ նկատմամբ 2021-2025թթ., մլրդ դրամ



ՈՐՐՆՔ ԵՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՐՏՔԻ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐԸ:

Պետական պարտքը կառավարության պարտքի և Կենտրոնական բանկի պարտքի համագումարն է:

Կառավարության պարտք` Հայաստանի Հանրապետության կառավարության (այսուհետ` կառավարություն) ստանձնած և որոշակի պահի դրությամբ առկա պարտքային պարտավորությունների հանրագումարը.

Արտաքին պետական պարտքի հիմնական բաղադրիչներն են արտաքին վարկերը և փոխառությունները, ոչ ռեզիդենտների կողմից ձեռք բերված ՀՀ պետական գանձապետական և արտարժույթային պետական պարտատոմսերը:

Ներքին պետական պարտքի հիմնական բաղադրիչներն են ՀՀ ռեզիդենտների կողմից ձեռք բերված պետական գանձապետական և արտարժույթային պետական պարտատոմսերը:

Կառավարության պարտքը շարունակելու է կառավարելի մնալ:

2025 թվականի տարեվերջին կառավարության պարտքը կկազմի **5 տրիլիոն 910 միլիարդ դրամ** կամ 2 միլիարդ 178 միլիոն դոլար` 17.3%-ով ավել, քան սպասվում է 2024 թվականի համար և 40.4%-ով ավել, քան 2021-ին:

Կառավարության պարտք/ՀՆԱ ցուցանիշը նախորդ տարվա համեմատ աճելու է 4.5 տոկոսային կետով` հասնելով **54.3%**:

Կառավարության պարտքը 2021-2025թթ., մլրդ դրմ

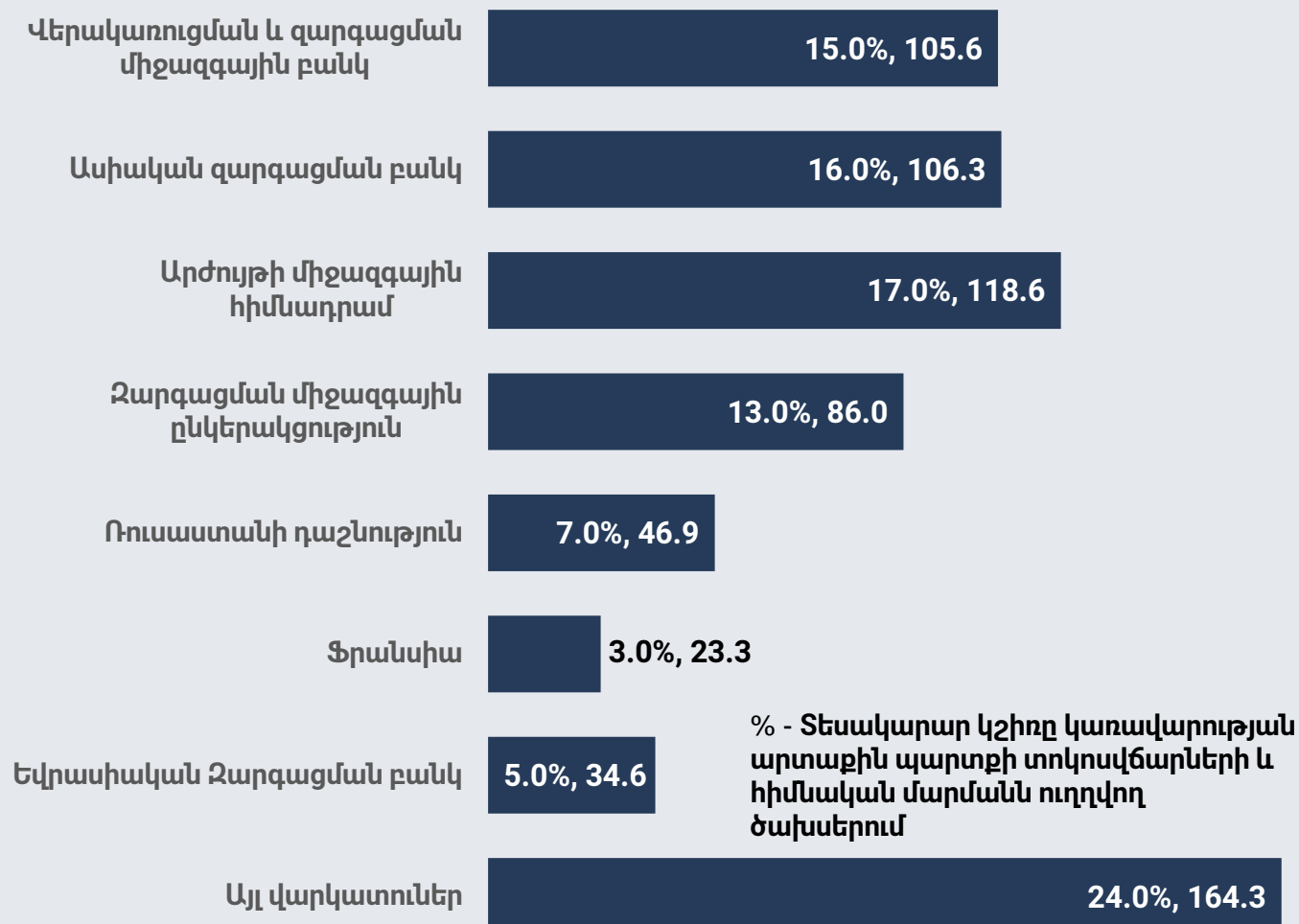


ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՐՏՔԻ ՄԱՐՈՒՄ

Կառավարության պարտքի մարումը պարտքի մայր գումարի վճարմանն ուղղվող ծախսերն են, իսկ սպասարկումը՝ պարտքի տոկոսավճարները:

Կառավարության պարտքի մարման ու սպասարկման 44.9%-ը բաժին է ընկնելու ներքին պարտքին և ուղղվելու է գանձապետական պարտատոմսերի գծով վճարումներին, իսկ 55.2%-ը՝ արտաքին պարտքին, որի մեծ մասը կազմում են արտաքին վարկերը:

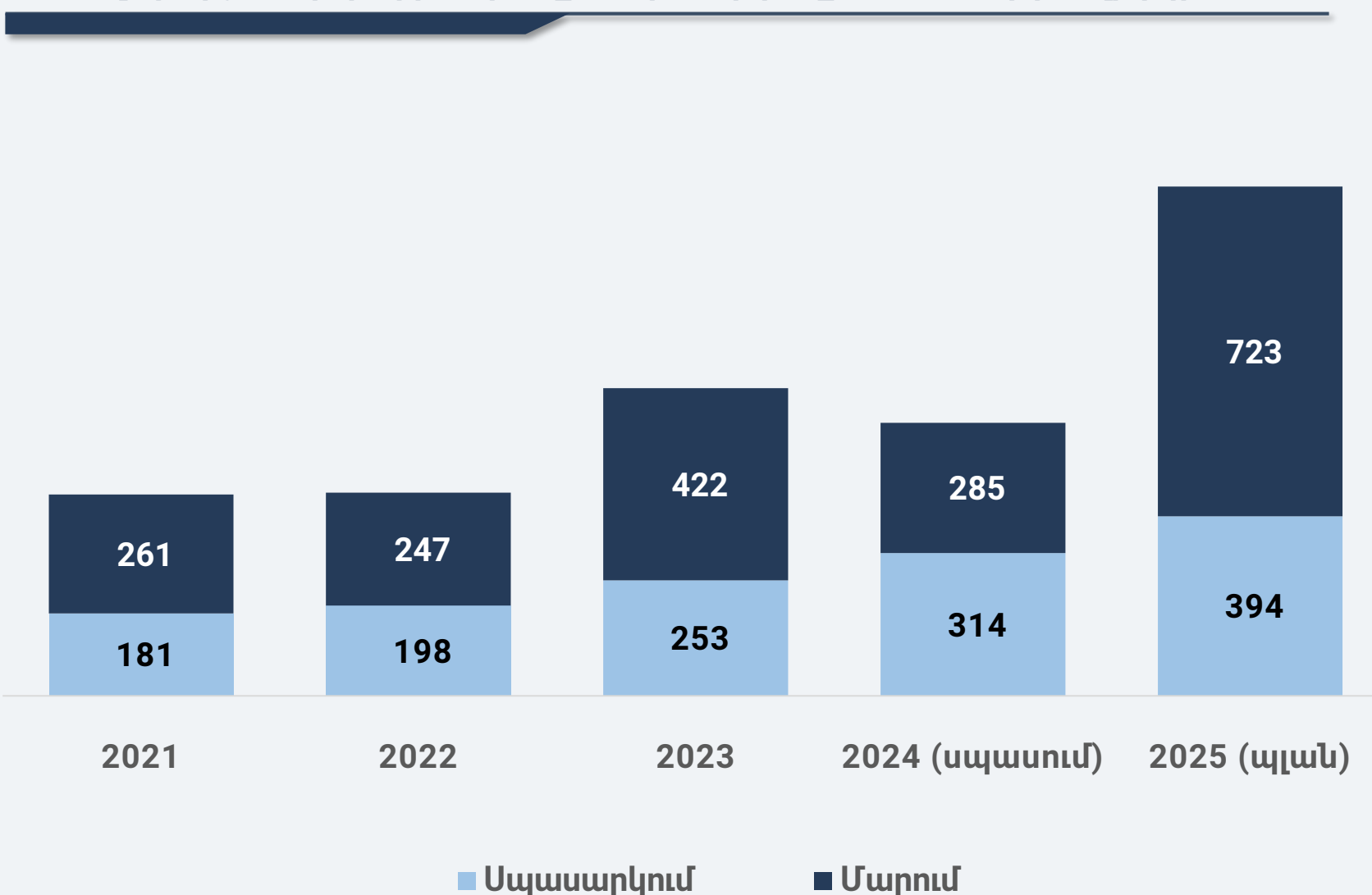
Կառավարության արտաքին պարտքի սպասարկման և մարման կառուցվածքը 2025-ին, մլն \$



Կառավարության պարտքի մարումն ու սպասարկումը 2025 թվականին

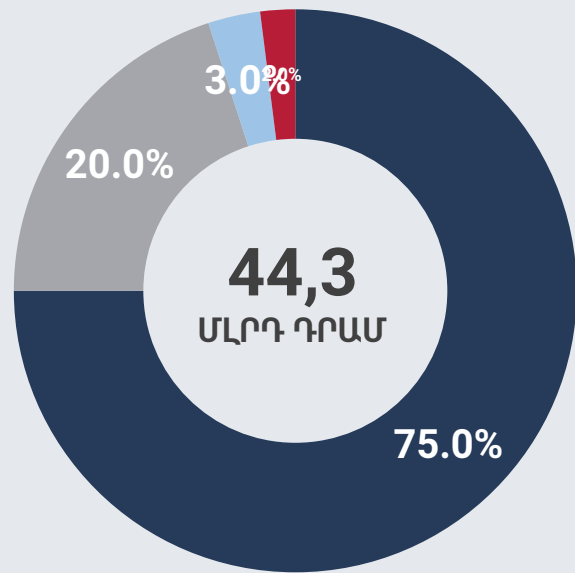
2025 թվականին կառավարության պարտքի սպասարկմանն ու մարմանն ուղղվելու է **1,117.1 միլիարդ դրամ**՝ 39.1%-ով ավել, քան 2024 թվականին, և շուրջ 2.5 անգամ ավել, քան 2021 թվականին:

Կառավարության պարտքի մարումը և սպասարկումը 2021-2025թթ., մլրդ դրամ



Կառավարությունը նախատեսում է 2023 թվականի սեպտեմբերի 19-ից հետո Լեռնային Ղարաբաղից բռնի տեղահանված բնակչության համար 2025 թվականին իրականացնել 44 միլիարդ 300 միլիոն դրամի չափով օժանդակության ծրագրեր:

Լեռնային Ղարաբաղից բռնի տեղահանված բնակչության օժանդակության ծրագրերը 2025 թվականին



33.1 ՄԼՐԴ ԴՐԱՄ

Կեցության ծախսեր

9 ՄԼՐԴ ԴՐԱՄ

բնակարանաշինություն

1.3 ՄԼՐԴ ԴՐԱՄ

ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ

0.9 ՄԼՐԴ ԴՐԱՄ

ԱՅԼ ԾԱԽՍԵՐ

Կառավարությունը հոգ է տանում Լեռնային Ղարաբաղից բռնի տեղահանվածների մասին



ՈՒՍԱՆՈՂԻ

Ուսման վարձի լրիվ կամ մասնակի փոխհատուցում

1060.4 ՄԼՆ Գ



ՈՒՍՈՒՑՉԻ

Օժանդակություն

202.8 ՄԼՆ Գ



ՇԱՅԱՌՈՒԻ

Ժամանակավոր կացարանում բնակվելու և կոմունալ ծառայությունների ծախսերի կատարման համար օժանդակություն

35 ՄԼՐԴ Գ



ԸՆՏԱՆԻՔ

Լեռնային Ղարաբաղի առանձին շրջաններից բռնի տեղահանված ընտանիքների համար բնակարանային մատչելիության ապահովման պետական աջակցության տրամադրում

7.1 ՄԼՐԴ Գ

Բյուջետային և տնտեսական տերմինների ուղեցույց

Հարկաբյուջետային քաղաքականություն (Fiscal policy)

պետության կողմից իրականացվող հիմնական մակրոտնտեսական քաղաքականություններից մեկն է, որը հարկերի և պետական ծախսերի միջոցով ուղղված է ամբողջական առաջարկի և պահանջարկի կարգավորմանը՝ նպատակ ունենալով զբաղվածության մակարդակի փոփոխությունը, տնտեսական աճի փոփոխությունը կամ տնտեսական կայունությունը: Հարկաբյուջետային քաղաքականությունը Հայաստանում հիմնականում մշակվում է կառավարության և Ազգային ժողովի կողմից, իրականացվում է կառավարության կողմից:

Պետական բյուջե (State Budget)

կառավարության լիազորությունների և պետական ծրագրերի իրականացման համար անհրաժեշտ դրամական միջոցների ձևավորման և ծախսման ֆինանսական ծրագիրն է: Այն կառավարության ֆինանսական միջոցների ամբողջական հաշվետվությունն է, որը ներառում է պետական ծախսերը, հարկային և ոչ հարկային եկամուտները, դեֆիցիտը կամ հավելուրդը: Որպես տնտեսական քաղաքականության և, մասնավորապես, հարկաբյուջետային քաղաքականության կարևոր փաստաթուղթ, բյուջեն ցույց է տալիս տնտեսության վրա պետության ազդեցության բնույթը և չափը: Այսինքն, բյուջեն ցույց է տալիս, թե հասարակական ռեսուրսներն օգտագործելով կառավարությունը ինչպես է ծրագրում իրականացնել քաղաքական նպատակները և ինչպիսի հասարակական ծառայություններ է մատուցում: Բյուջեն կազմվում և մշակվում է գործադիր իշխանության կողմից և ներկայացվում է օրենսդիր մարմին (Ազգային ժողով)՝ ճշգրտման և հաստատման համար: Յուրաքանչյուր տարվա պետական բյուջեն օրենքի ուժ ունեցող փաստաթուղթ է:

Բյուջետային գործընթաց (Budget Process)

հանրային հատվածի բյուջեների ձևավորման, բյուջեների կատարման (ներառյալ հաշվետվությունների կազմում, աուդիտ և գնահատում) գործընթացն է:

Բյուջեի կատարում (Budget execution)

պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների կանոնակարգված գործունեությունն է՝ բյուջեների եկամուտների (մուտքերի) ձևավորման և ծախսերի իրականացման ուղղություններին համապատասխան: Պետական բյուջեի կատարման համար պատասխանատու է կառավարությունը:

Բյուջետային տարի (Fiscal or Budget year)

12 ամիս տևողությամբ ժամանակահատված է, որի համար նախատեսվում և հաշվառվում են բյուջեի եկամուտները և ծախսերը: Հայաստանում այն համընկնում է օրացուցային տարվա հետ:

Բյուջեի ծախսեր (Budget expenditures)

տվյալ տարվա բյուջեով նախատեսված և օրենսդրությամբ սահմանված կարգով կառավարության և/կամ համայնքների կողմից կատարման ենթակա ծախսերն են:

Բյուջեի եկամուտներ (Budget revenues)

այն դրամական միջոցներն են, որոնք որոշակի կարգով, անհատույց և անվերադարձ կերպով հավաքագրվում և վճարվում են պետական կամ համայնքի բյուջե: Պետական բյուջեի եկամուտների աղբյուրներն են՝ հարկային եկամուտներ, պետական տուրքեր, պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարներ, պաշտոնական դրամաշնորհներ, այլ եկամուտներ:



Բյուջետային և տնտեսական տերմինների ուղեցույց

Բյուջեի դեֆիցիտ/պակասուրդ (Budget deficit)

բյուջեի եկամուտների նկատմամբ ծախսերի գերազանցումն է: Այն տեղի է ունենում, երբ, ելնելով իրականացվող քաղաքականությունների նպատակներից, որոշվում է ծախսել ավելին, քան բյուջեի եկամուտներն են: Այսինքն, ներքին կամ արտաքին աղբյուրներից ներգրավելով լրացուցիչ միջոցներ ֆինանսավորվում են բյուջեի եկամուտները գերազանցող ծախսերը:

Բյուջեի հավելուրդ (Budget surplus)

բյուջեի ծախսերի նկատմամբ եկամուտների գերազանցումն է: Այն տեղի է ունենում, երբ ելնելով իրականացվող քաղաքականությունների նպատակներից, որոշվում է ծախսել ավելի քիչ, քան բյուջեի եկամուտներն են:

Դեֆիցիտի ֆինանսավորում (Deficit financing)

Բյուջեների եկամուտների նկատմամբ ծախսերի գերազանցումը կազմում է բյուջեների դեֆիցիտը (պակասուրդ): Պետական բյուջեի դեֆիցիտը (պակասուրդը) ֆինանսավորվում է ներքին և արտաքին աղբյուրներից ստացվող փոխառու միջոցների, պետական բյուջեից տրամադրված փոխառու միջոցների վերադարձից ստացվող զուտ միջոցների, ինչպես նաև այդ բյուջեի միջոցների տարեսկզբի ազատ մնացորդի հաշվին:

Համախառն ներքին արդյունք (ՀՆԱ) (Gross domestic product, GDP)

որոշակի ժամանակաշրջանում երկրի տնտեսական տարածքում ռեզիդենտների և ոչ ռեզիդենտների կողմից արտադրված վերջնական սպառման ապրանքների և ծառայությունների գումարային արժեքն է՝ արտահայտված շուկայական գներով:

Տնտեսական աճ (Economic growth)

բնութագրում է տնտեսությունում ապրանքների և ծառայությունների արտադրության ծավալների և/կամ համախառն ավելացված արժեքի փոփոխությունը: Տնտեսական աճը սովորաբար չափվում է ՀՆԱ-ի իրական աճով կամ մեկ շնչին ընկնող իրական ՀՆԱ-ի փոփոխությամբ:

Պետական պարտք (Public debt)

պետության պարտքային պարտավորությունների հանրագումարն է: Այն գոյանում է դեֆիցիտի ֆինանսավորման նպատակով ռեզիդենտներից կամ ոչ ռեզիդենտներից արժեթղթերի կամ վարկերի միջոցով փոխառությունների ներգրավման արդյունքում:

Ծրագրային բյուջե (Program Budgeting)

Նպատակն է բարելավել հանրային ծախսերի առաջնահերթությունների սահմանումը և բարձրացնել հանրային ֆինանսների կառավարման արդյունքայնությունը, արդյունավետությունը և թափանցիկությունը: Այն ցույց է տալիս, թե ինչ արդյունքներ ձեռք կբերվեն բյուջետային ծրագրերն իրականացնելիս և ինչ ռեսուրսներ են անհրաժեշտ ռազմավարական ծրագրերի արդյունքների ձեռքբերման համար: Պատասխանում է հետևյալ հարցերին՝ ի՞նչ արդյունքներ ձեռք կբերվեն, ի՞նչ ազդեցություն կլինի շահառուների վրա:





Գյուղ Տաթև, Հայաստան
Լուսանկարը Գևորգ Ավետիսյանի

ՀՀ ֆինանսների նախարարություն

Հասցե՝ Երևան, 0010, Մելիք-Ադամյան 1

Հեռախոս՝ +374 11 800 600

Ֆաքս՝ (+374 11) 800 132

Էլ. փոստ՝ secretariat@minfin.am